

MEB ÖRGÜN EĞİTİM İSTATİSTİKLERİ İŞIĞINDA EĞİTİMİN DURUMU

Eğitim Sen Yayınları Eylül 2021

Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınladığı 2020/21 eğitim öğretim yılsonu örgün eğitim istatistikleri, eğitim sisteminin iktidar eliyle nasıl tehlikeli bir uçuruma doğru sürükleildiğini açıkça göstermektedir. MEB'in resmi verileri, kamusal eğitimin adım adım tasfiye edilerek, özel öğretimin ve dini eğitim veren okulların teşvik edildiğini, eğitimde yaşanan ticarileşme ve dinselleştirme uygulamalarının nasıl artarak yaygınlaştığını bütün yönleriyle ortaya koymaktadır.

Eğitim Sen'in ve bilim insanlarının bütün eleştiri ve itirazlarına rağmen eğitimde 4+4+4 dayatması ile ülkemizde yaşanan 'piyasa merkezli' ve 'eğitimin dinselleştirilmesine' dayanan adımlar, eğitimde yaşanan nitelik kaybının en temel nedenleri arasındadır.

2020/21 eğitim-öğretim yılında kamu kaynaklarının özel okullara aktarılması uygulamalarının artarak devam edeceği anlaşılmaktadır. Bu durum iktidar ve MEB açısından büyük bir övünç kaynağı olarak görülürken, eğitim hakkından eşit koşullarda yararlanamayan, eğitimin giderek paralı hale gelmesi nedeniyle okul dışına itilen çocukların sayısının artmasına neden olmakta ve toplum içindeki sınıfsal çelişkileri daha da belirgin hale getirmektedir.

Türkiye'de okul ve derslik sayısı öğrenci sayısına paralel ve ihtiyaca yanıt veren düzeyde değildir. Özellikle Kovid-19 salgını koşullarında bu durum daha da belirginleşmiştir. Okullarda ikili eğitim, birleştirilmiş sınıf ve taşınabilir eğitim uygulamaları sürmektedir. Kalabalık sınıflarda eğitim hem öğretmenler hem de öğrencilerin sağlığı açısından önemli bir sorundur. Okulların fiziki yapı ve donanım açısından yaşadığı eksiklikler sağlıklı bir eğitim hizmetinin verilmesini güçleştirmektedir.

MEB'in örgün eğitim istatistiklerine göre Türkiye'de örgün eğitimde (resmi+özel) **18 milyon 85 bin 943** öğrenci bulunmaktadır. Toplam **67 bin 125** eğitim kurumu/okulu içinde devlete ait kurum/okul sayısı **53 bin 620 (yüzde 80)** iken, özel okulların sayısı **13 bin 501 (yüzde 20)** dir. Devlet okullarında okuyan öğrenci sayısı **15 milyon 194 bin 504 (yüzde 84)**, özel okullarda okuyan öğrenci sayısı **1 milyon 310 bin 605 (yüzde 7,25)**'tir. Açık öğretimde okuyan **1 milyon 580 bin 764 (yüzde 8,75)** öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin cinsiyete göre dağılımına baktığımızda **9 milyon 352 bin 605'i (yüzde 51,71)** erkek, **8 milyon 733 bin 338'i (yüzde 48,29)** kadındır. Devlet okullarında kadın erkek

oranları birbirine yakın seyrederken, özel okullarda okuyan erkek çocuklarının oranı kız çocuklarından daha fazladır.

Türkiye çapında devlet ve özel okullarda toplam **1 milyon 112 bin 305** öğretmen görev yapmaktadır. Öğretmenlerin **453 bin 529'u (yüzde 41)** erkek, **658 bin 776'sı (yüzde 59)** kadındır. 2021 yılı itibariyle devlet okullarında çalışan öğretmenlerin sayısı **950 bin 90'**dir. 2020/2021 eğitim öğretim yılı sonu itibariyle devlet okullarında **103 bin 961** sözleşmeli öğretmen görev yapmaktadır. Devlet okullarında çalışan öğretmenlerin **yüzde 43'ü (404 bin 972)** erkek, **yüzde 57'si (545 bin 118)** kadındır.

Eğitim Kademelerine Göre Net Okullaşma Oranları

Eğitim Yılı	Okul Öncesi (5 yaş)	İlkokul	Ortaokul	Genel Ortaöğretim ¹	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim ²
2011/'12	% 65.69	% 98.67		%67.37	% 30.46
2012/'13	% 39.72	% 98.86	% 93.09	% 35.14	% 32.24
2013/'14	% 42.54	% 99.57	% 94.52	% 36.67	% 39.99
2014/'15	% 53.78	% 96.30	% 94.35	% 35.35	% 44.02
2015/'16	% 55.48	% 94.87	% 94.39	% 35.61	% 56.52
2016/'17	% 58.79	% 91.16	% 95.68	% 40.16	% 42.38
2017/'18	% 66.88	% 91.54	% 94.47	% 41.31	% 42.28
2018/'19	% 68.30	% 91.92	% 93.28	% 44.57	% 39.63
2019/'20	%71.22	%93,62	%95,90	%48.73	%36,28
2020/'21	%56.89	%93,23	%88,85	%51,16	%36,76

Eğitim kademelerine göre okullaşma oranlarına bakıldığında eğitimde 4+4+4 düzenlemesi sonrasında örgün eğitim 12 yıla çıkarılmasına rağmen, okullaşma oranları açısından hedeflerin çok gerisinde kaldığı görülmektedir. Okullaşma oranları açısından son dokuz yılın en dikkat çekici özelliği ilkokulda

- 1 Genel Ortaöğretim: Genel lise, Anadolu lisesi, Anadolu öğretmen lisesi, fen lisesi, sosyal bilimler lisesi, güzel sanatlar lisesi, spor lisesi ve özel liseler.
- 2 Mesleki ve Teknik Ortaöğretim: İmam hatip lisesi, Anadolu imam hatip lisesi, mesleki ve teknik Liseler, özel eğitim meslek liseleri ve özel meslek liseleri.

okullaşma oranının **yüzde 98.86'dan yüzde 93.23'e** düşmesi, ortaokulda okullaşma oranının **yüzde 93.09'dan yüzde 88,85'e** gerilemesidir.

Bölgesel eşitsizlikleri ve cinsiyetler arası eşitsizlikleri okullaşma oranlarındaki değişim üzerinden daha net görmek mümkündür. Okullaşma oranları dikkate alındığında özellikle okulöncesi ve ilkokul açısından Doğru Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Orta ve Doğu Karadeniz illerinin önemli bir bölümü Türkiye ortalamasının oldukça altındadır.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE OKUL, ÖĞRENCİ, ÖĞRETMEN SAYISI VE OKULLAŞMA ORANLARI

MEB verilerine göre, 4+4+4 uygulanmadan önce, 2011-2012 eğitim öğretim yılında, **25 bin 172** okul öncesi eğitim kurumu ve bu kurumlarda **1 milyon 59 bin** öğrenci varken, 4+4+4 uygulamasının ilk yılında, okula başlama yaşının 60-66 aya düşürülmesi nedeniyle, okul sayısı **bin 616** azalışla **23 bin 556**'ya, öğrenci sayısı ise **953 bine** gerilemiştir. Sonraki yıllarda okul ve öğrenci sayısı azalmaya devam etmiş, son birkaç yılda çok az artış göstermiştir.

Okul Öncesi Eğitimde Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Resmi)

Eğitim Yılı	Okul / Ana Sınıfı	Öğrenci	Öğretmen
2011/12	25.172	1.058.904	40.919
2012/13	23.556	953.209	47.712
2013/14	22.771	923.590	48.333
2014/15	22.600	985.013	51.319
2015/16	23.135	1.017.436	54.145
2016/17	23.820	1.124.727	57.957
2017/18	24.975	1.264.733	61.427
2018/19	25.236	1.306.239	59.898
2019/20	25.640	1.340.507	72.219
2020/21	24.458³	1.032.463	72.427⁴

3 5.830'u resmi okul öncesi eğitim kurumu, 19.810'u anasınıfı.

4 33 bin 121'i MEB bünyesindeki, 39 bin 306'sı MEB'e bağlı okullardaki anasınıfı öğretmenlerini kapsamaktadır.

4+4+4 düzenlemesinin üzerinden 9 yıl geçmiş olmasına ve MEB'in 'okul öncesi eğitim zorunlu olacak' açıklamasına rağmen, 2020/21 eğitim öğretim yılsonu verilerine göre, resmi okul öncesi eğitim kurumu sayısı **24 bin 458 (2.894 resmi anaokulu, 2.338 MEB'e bağlı olmayan anaokulu, 19 bin 226 anasınıfı)**, öğrenci sayısı ise **1 milyon 32 bin 463**'tür. 4+4+4 öncesinde (2011-2012 eğitim öğretim yılı) resmi okul öncesi eğitim kurumu sayısı **25 bin 172** iken, aradan dokuz yıl geçmiş olmasına rağmen, bir arpa boyu yol alınamamış olması düşündürücüdür.

Okul öncesi eğitimde beklenen artışın bir türlü görülmemesinin en önemli nedeni, 4+4+4 dayatmasının ilk yılında okul öncesi çağıdaki çocukların zorla ilkokula kaydettilmiş olmasıdır. MEB'in, eğitim fakültelerinin ve bilim insanlarının bütün itirazlarına rağmen okula başlama yaşını düşürmesi, telafisi mümkün olmayan sorunlar ortaya çıkarmış ve okul öncesi eğitimde okullaşma oranlarının beklenenin altında artmasına neden olmuştur.

Okul Öncesi Eğitimde Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Özel)

Eğitim Yılı	Okul	Öğrenci	Öğretmen
2011/12	3.453	110.652	14.964
2012/13	3.641	124.724	15.221
2013/14	3.927	135.905	14.994
2014/15	4.372	171.648	16.719
2015/16	4.658	191.670	18.083
2016/17	4.630	201.396	16.510
2017/18	5.218	236.355	19.447
2018/19	5.352	258.674	21.064
2019/20	5.655	289.213	22.716
2020/21	5.320	193.518	19.340

Türkiye'de özel okul sayısının en çok olduğu eğitim kademesi okul öncesi eğitimidir. 2020/21 eğitim öğretim yılı sonu itibarıyla faaliyet gösteren **13 bin 501 özel okulun 5 bin 320'si (yüzde 39'u) özel okul öncesi eğitim kurumudur.**

Eğitim sürecinin en önemli kademelerinden birisi olan okul öncesi eğitimde Türkiye, OECD ülkeleri içinde son sıradaki yerini korumaktadır. Hükümet daha önce okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirileceğini açıklamasına rağmen, 4+4+4 ile birlikte bu hedefinden vazgeçmiş ve diğer eğitim kademelerinde olduğu gibi okul öncesi eğitimde de özel öğretimi teşvik edici, velileri özel okul öncesi öğretim kurumlarına yönlendiren adımlar atmıştır. Bu adımların sonucunda, MEB'in örgün eğitim istatistiklerine göre, 2020/21 eğitim öğretim yılı sonu itibarıyla özel okul öncesi eğitim kurumlarının toplam içindeki payı ciddi anlamda artmıştır.

Okul Öncesinde Okullaşma Oranları

Eğitim Yılı	3-5 yaş	4-5 yaş	5 yaş
2011/12	% 30.87	% 44.04	% 65.69
2012/13	% 26.63	% 37.36	% 39.72
2013/14	% 27.71	% 37.46	% 42.54
2014/15	% 32.68	% 41.57	% 53.78
2015/16	% 33.26	% 42.96	% 55.48
2016/17	% 35.52	% 45.70	% 58.79
2017/18	% 38.52	% 50.42	% 66.88
2018/19	% 39.11	% 50.79	% 68.30
2019/20	% 41,78	% 52,41	% 71,22
2020/21	%28,35	%36,79	%56,89

2012-2013 eğitim öğretim yılında 4+4+4 sistemine geçilmesiyle birlikte okul öncesi çağıdaki çocukların zorla ilkökula başlatılması nedeniyle okullaşma oranı, bütün yaş gruplarında önce düşmüş, son yıllarda kısmi bir artış görülmüştür. 2012-2013 eğitim öğretim yılı sonunda MEB'in ilkökula başlama yaşını 66 aydan 69 aya çekmesi sonucunda, okul öncesi eğitimdeki okullaşma oranında bir önceki yıla göre göreceli bir artış yaşanmıştır.

MEB'in her fırsatta çok önemseydiğini iddia ettiği okul öncesi eğitimde, artan çağ nüfusuna rağmen okul ve öğrenci sayısında hala istenilen seviyelere ulaşılamamıştır. 2020/21 eğitim öğretim yılı sonu itibarıyla okul öncesi çağıdaki 3-5 yaş grubu çocukların sadece **%28.35'i**, 4-5 yaş grubunun **%36.79'u**; 5

yaş grubunun ise %56.89'u okul öncesi eğitim alma şansına sahiptir. Bir önceki eğitim öğretim yılı ile kıyaslandığında okul öncesi eğitimde okullaşma oranlarında belirgin bir azalma olduğu gözlenmektedir. Söz konusu azalmada Kovid-19 salgınının etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Okul öncesi eğitimde okullaşma oranlarına il bazında bakıldığında olumsuz bir tablo ortaya çıkmaktadır. Örneğin 15 milyonu aşkın nüfusuyla Türkiye'nin en büyük şehri olan İstanbul'da okul öncesi eğitimin durumu içler acısıdır. İstanbul'da okul öncesi eğitimde okullaşma oranı 3-5 yaş grubunda net %22,55 (önceki %40,80; 4-5 yaşta net %28,53 (önceki %49,92); 5 yaşta net %42,82 (önceki %66,15) ile Türkiye ortalamasının altındadır. Okul öncesi eğitimde her üç yaş grubunda da Türkiye ortalamasının altında olan iller **İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Bolu, Eskişehir, Adana, Kahramanmaraş, Konya, Karaman, Kırıkkale, Kırşehir, Kayseri, Çorum, Giresun, Erzurum, Bayburt, Malatya, Gaziantep, Ş.Urfa ve Siirt**'tir.

Okul öncesi eğitim, eğitim-öğretim sisteminin temelidir. Eğitimin temel bir aşaması olan ve bütün çocuklara sağlanması gereken okul öncesi eğitime, gerekli altyapı ve program hazırlıkları yapılmadan geçilmesinin sıkıntıları sürmektedir. Anaokullarında ya da ana sınıflarında yeterli öğretmen, personel, pedagoğ ve sosyal hizmet uzmanı bulunmaması okul öncesi eğitimin en önemli sorunlarının başında gelmektedir.

Okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamına alınarak yaygınlaştırılmalı, yeterli sayıda ve mesleki eğitim almış öğretmen, sosyal hizmet uzmanı ve personel alımı yapılmalı, kamuya ait okul öncesi eğitim kurumu sayısı artırılmalıdır. MEB'in herhangi bir altyapı çalışması yapmadan ve okul öncesi eğitimi ülke çapında yaygınlaştırmak için gerekli adımları atmadan % 100 okullaşma hedefine ulaşabilmesi mümkün görünmemektedir.

KAMUSAL EĞİTİMİN DEVLET ELİYLE TASFİYESİNİN GÖSTERGESİ: ÖZEL OKUL SAYILARI

Eğitim Sen, ilk gündeme geldiği günden itibaren eğitimde 4+4+4 dayatmasına yönelik olarak siyasi iktidarın iki temel hedefi olduğunu vurgulamıştır. Bunlardan birincisi 4+4+4 düzenlemesinin asıl amacını oluşturan kamusal eğitimi zayıflatmak, kamu kaynaklarını özel okullara aktararak özel okulları doğrudan devlet desteği ile güçlendirmektir. İkinci temel hedef ise siyasi iktidarın eğitim sistemini kendi siyasal-ideolojik çizgisinde biçimlendirerek, ‘tek din, tek mezhep’ anlayışı üzerinden eğitimi dinselikleştirme uygulamalarını hayata geçirmektir.

MEB’in her yıl açıkladığı örgün eğitim istatistikleri, devlete ait ilkököl ve ortaokul sayısının belirgin bir şekilde azalırken, özel ilkököl, ortaokul ve lise sayısının ve bu okullara yönlendirilen öğrenci sayısının dikkat çekici bir şekilde artmaya başladığını göstermektedir.

İlkokul ve Ortaokulda Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Resmi)

Eğitim Yılı	İlköğretim Okul sayısı		İlköğretim Öğrenci Sayısı		İlköğretim Öğretmen Sayısı	
	İlkokul	Ortaokul	İlkokul	Ortaokul	İlkokul	Ortaokul
2012/13	28.177	16.083	5.426.529	5.402.692	261.497	269.759
2013/14	27.461	16.047	5.390.591	5.296.380	267.171	280.804
2014/15	26.339	15.857	5.230.878	4.754.540	273.058	273.049
2015/16	25.133	15.787	5.128.664	4.595.342	277.053	291.392
2016/17	24.155	16.397	4.759.317	5.066.780	269.770	295.575
2017/18	23.349	16.875	4.870.859	5.077.153	297.176	302.257
2018/19	22.931	16.864	5.005.214	5.099.275	268.065	312.761
2019/20	22.808	16.916	5.005.927	5.131.431	275.733	328.646
2020/21	22.527	16.681	5.059.079	5.212.969	273.652	370.798
2020/21	%56,89	%93,23	%88,85	%51,16	%36,76	%36,76

Eğitimde 4+4+4 dayatmasının sonrasında yıllar içinde devlet okullarının sayısı belirgin bir şekilde azalırken, her fırsatta kamu kaynakları ile desteklenen, çeşitli muafiyet ve istisnalar ile açılması teşvik edilen özel ilkököl ve ortaokul sayılarındaki artış sürmüştür. **Eğitimde 4+4+4 uygulamasının başlamasından**

bu yana devlete ait ilkokul sayısının 5 bin 650 azalması dikkat çekicidir. Aynı dönemde devlet okullarına giden öğrenci sayısındaki azalış ilkokulda 367 bin 450, ortaokulda ise 189 bin 723 olmuştur.

İlkokul ve Ortaokulda Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları (Özel)

Eğitim Yılı	İlköğretim Özel Okul sayısı		İlköğretim Öğrenci Sayısı		İlköğretim Öğretmen Sayısı	
	İlkokul	Ortaokul	İlkokul	Ortaokul	İlkokul	Ortaokul
2011/12	931		286.972		31.691	
2012/13	992	904	167 381	164 294	20.546	18.926
2013/14	1.071	972	184 325	182 019	21.273	21.459
2014/15	1.205	1.111	203 272	208 424	22.194	23.016
2015/16	1.389	1.555	232.039	278.089	25.908	31.288
2016/17	1.324	1.481	213.113	288.766	23.108	28.775
2017/18	1.618	1.869	233.740	321.779	28.966	37.593
2018/19	1.808	2.060	262.164	338.046	32.667	41.437
2019/20	1.982	2.351	274.018	347.495	33.514	42.944
2020/21	2.049	2.343	269.312	311.811	33.285	39.316
	4.392		581.123		72.601	

Türkiye’de 2020/21 eğitim öğretim yılı sonu itibariyle toplam **13 bin 501** özel öğretim kurumu (okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise) bulunmaktadır. 4+4+4 öncesinde Türkiye’deki özel okulların (**4 bin 664**) resmi okullara oranı **yüzde 11**’dir. Eğitimde 4+4+4 dayatması ile belirgin artış gösteren özel okulların resmi okullara (**53 bin 620**) oranı 2020/21 eğitim öğretim yılı sonu itibariyle iki kattan fazla artarak **yüzde 25**’i aşmıştır.

Türkiye’de faaliyet yürüten özel okullar AKP ile birlikte altın çağını yaşamaya başlamıştır. Özel okul ve özel okula giden öğrenci sayıları tüm zamanların rekorunu kırmış durumdadır. Eğitimde 4+4+4 uygulaması öncesinde Türkiye’de **4 bin 664** özel okul (**2.848** özel okul öncesi, **931** özel ilköğretim, **885** özel lise) bulunmaktayken, 2021 yılı itibariyle özel okul sayısı **13 bin 501**’e (**5.320** özel okul öncesi; **2 bin 49** özel ilkokul; **2 bin 343** özel ortaokul; **3.789** özel lise), aynı dönemde toplam öğrenci sayısı ise yaklaşık 2,5 kat artarak **535 bin 788**’den **1 milyon 310 bin 605**’e yükselmiştir.

Özel Ortaöğretimde Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları

Eğitim Yılı	Okul	Öğrenci	Öğretmen
2011/'12	885	138.164	19.386
2012/'13	1.033	156.665	22.378
2013/'14	1.433	196.663	29.040
2014/'15	1.603	240.171	31.113
2015/'16	2.504	373.394	49.898
2016/'17	2.618	514.480	52.569
2017/'18	2.989	559.838	63.451
2018/'19	3.589	581.693	74.572
2019/'20	3.882	557.472	75.576
2020/'21	3.789	535.964	70.274

Hükümetin özel okulları teşvik politikası içinde özel ortaöğretim kurumlarının ayrı bir yeri bulunmaktadır. Ekonomik kriz ve Kovid-19 salgının etkisiyle bu yıl kısmi bir azalma görülsede, gerek okul sayısı gerekse öğrenci sayısı açısından baktığımızda eğitimde 4+4+4 düzenlemesi sonrasında eğitimde özelleştirmenin ne kadar hızlı gerçekleştiği açıkça görülmektedir. Bu durum, kamusal eğitimin hükümet ve MEB işbirliği ile çökertilerek, özel öğretimin devlet desteğiyle ihya edildiğinin somut kanıtıdır. Benzer bir durumu özel ortaöğretimde de gözlemlemek mümkündür.

Eğitimde 4+4+4 öncesinde Türkiye'de sadece **885** özel lise varken, son on yıl içinde tamamen hükümet ve MEB işbirliğiyle özel lise sayısı tam **4 kattan fazla** artmıştır. Benzer bir şekilde 4+4+4 öncesinde özel liselere giden öğrenci sayısı **138 bin 164** iken aradan geçen süre içinde yaklaşık **4 kat** artış göstermiş ve **535 bin 964'e** çıkmıştır.

Velilerin çocuklarını özel okullara yöneltmesinde devlet okullarının 4+4+4 nedeniyle yaşadığı tahribatın, özellikle devlet okullarında yaygınlaşan yoğun dinselleşme pratiklerinin belirleyici olduğunu belirtmek gerekir. Zorunlu-seçmeli din dersleri, aşırı kalabalık sınıflar, öğretmen yetersizliği, fiziki koşullar gibi pek çok neden birçok velinin özel okullara yönelmesini beraberinde getirmiştir.

Özel Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayısı

Eğitim Yılı	Özel Ortaöğretim Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı
2011/12	45	4.348	689
2012/13	126	17.854	2.181
2013/14	426	54.153	7.472
2014/15	429	75.890	7.660
2015/16	419	99.217	8.604
2016/17	372	111.720	7.771
2017/18	383	109.113	8.873
2018/19	413	107.228	9.278
2019/20	401	108.918	8.881
2020/21	396	127.280	8.232

Eğitimde 4+4+4 öncesinde, 2011-2012 eğitim öğretim yılında Türkiye'de sadece **45** özel meslek lisesi varken, son on yıl içinde kamu kaynaklarıyla yapılan doğrudan destek ve teşvikler sonucunda okul sayısı **9 kat** artmış ve 2020/21 eğitim öğretim yılı sonu itibarıyla bu sayı **396** olmuştur. Aynı dönemde özel meslek liselerine giden öğrenci sayısı ise yaklaşık **29 kat** artış göstererek **4 bin 348'den 127 bin 280'e** yükselmiştir. Özel meslek liselerinde ve teknik liselerde okul sayısı yaklaşık **9 kat** artarken öğrenci sayısının **29 kat** artmış olmasının en temel nedeni, MEB'in özel mesleki eğitime yönelik okullaşma politikasının yanı sıra, özel mesleki ve teknik liselere giden öğrencilere kamu kaynaklarından öğrenci başına değişen miktarlarda doğrudan parasal destek sunulmasıdır.

MEB, eğitimin gittikçe daralan kamusal niteliğini tamamen ortadan kaldırmaya çalışırken, öğrenci ve velileri açıkça özel okullara yönlendirme politikasını sürdürmektedir. Özellikle 4+4+4 düzenlemesi sonrasında, velilerin ekonomik koşullarını zorlayarak çocuklarını özel okullara göndermesi, teşvik politikaları ile özel okul sayılarının ve bu okullara giden öğrenci sayısının ciddi anlamda artmasını beraberinde getirmiştir.

İMAM HATİP OKULLARINDA İKTİDAR DESTEĞİ DEVAM EDİYOR

AKP iktidarının eğitimin en temel sorunlarına çözüm üretmek yerine, yıllardır siyasal olarak istismar ettiği imam hatiplerin sayısını artırma derdine düşmesi, bazı il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin yazılı ve sözlü talimatları ile öğrencilerin imam hatiplere yönlendirilmesiyle imam hatip okullarının sayısında ihtiyacın üzerinde artış kaydedilmiştir.

İmam Hatip Ortaokulu Sayıları (İHO)

	Bağımsız İHO	İHL içinde İHO	Toplam İHO	Öğrenci Sayısı
2012/13	730	369	1.099	94.467
2013/14	946	415	1.361	240.015
2014/15	1.219	378	1.597	385.830
2015/16	1.622	339	1.961	524.295
2016/17	2.326	345	2.671	651.954
2017/18	2.859	427	3.286	723.108
2018/19	2.847	547	3.394	761.785
2019/20	2.822	615	3.437	777.439
2020/21	2.758	669	3.427	714.297
2020/21	396	127.280	8.232	8.232

2012-2013 eğitim öğretim yılında **730**'u bağımsız, **369**'u imam hatip lisesi bünyesinde toplam **1.099** imam hatip ortaokulu varken 2020/21 eğitim-öğretim yılı sonu itibarıyla **2 bin 758**'i bağımsız, **669**'u imam hatip lisesi bünyesinde olmak üzere toplam **3 bin 427** imam hatip ortaokulu bulunmaktadır. İmam hatip ortaokullarında okuyan toplam öğrenci sayısı 2012-2013 eğitim öğretim yılında **94 bin 467** iken, 2020/21 eğitim öğretim yılı sonu itibarıyla **7,5 kat** artarak **714 bin 297** olmuştur. Bu artışın en önemli nedeninin MEB'in imam hatip ortaokullarına yönelik okullaşma politikası olduğu açıktır.

MEB, devlet okullarına ihtiyacı kadar ödenek ayırmayıp, eğitimin finansmanı için elini velilerin cebinden çıkarmazken, imam hatip okulları söz konusu olunca bütün parasal kaynakları ve imkanları seferber etmektedir. Yıllardır siyasal istismar konusu olan imam hatip okulları her açıdan desteklenerek, tüm

masrafları devlet tarafından karşılanarak, özellikle yoksul ailelerin çocuklarını bu okullara göndermeleri yönünde çalışmalar yapılmaktadır.

Özellikle okul kayıt dönemlerinde adrese dayalı kayıt sistemi nedeniyle çok sayıda çocuk otomatik olarak imam hatip ortaokuluna kaydedilmekte, aileler çocuklarını başka okula aldirmek istediklerinde çeşitli engellerle karşılaşmaktadır.

İmam Hatip Liseleri (İHL) ve Okuyan Öğrenci Sayısı

Eğitim Yılı	Öğrenci Sayısı	Okul Sayısı
2002/03	71.100	450
2003/04	90.606	452
2004/05	96.851	452
2005/06	108.064	453
2006/07	120.668	455
2007/08	129.274	456
2008/09	143.637	458
2009/10	198.581	465
2010/11	235.639	493
2011/12	268.245	537
2012/13	380.771	708
2013/14	474.096	854
2014/15	546.443	1.017
2015/16	555.870	1.149
2016/17	506.516	1.452
2017/18	514.806	1.604
2018/19	498.002	1.623
2019/20	495.659	1.650
2020/21	568.175	1.672

4+4+4 öncesinde 2011-2012 eğitim öğretim yılında **537** imam hatip lisesinde (İHL) **268 bin 245** öğrenci varken 2020/21 eğitim öğretim yılı sonu itibarıyla İHL sayısı **bin 672**'ye, bu okullarda okuyan öğrenci sayısı ise **568 bin 175**'e

yükselmiştir. 2020/21 eğitim öğretim yılı itibariyle açık öğretim imam hatip lisesinde okuyan **91 bin 942** (önceki **107 bin 160**) öğrenciyi de eklediğimizde, Türkiye'de İHL'lerde okuyan öğrenci sayısı, toplamda **660 bin 117** (önceki **602 bin 819**) olmuştur.

Çok sayıda devlet okulunda kalabalık sınıf sorunu varken, yeterli talep olmamasına rağmen İHL yapımına devam edilmesi büyük bir çelişkidir. Türkiye'de imam hatip okullarında okuyan toplam öğrenci sayısı Milli Eğitim Bakanlığı'nın üstün gayretleri ve devletin bütün imkânlarını seferber etmesi sonucunda **1 milyon 374 bin 414'e** çıkmıştır.

MEB, kamu okulları karşısında özel okullara her fırsatta ayrıcalık tanırken, benzer bir durum imam hatip okulları için de geçerlidir. Fiziki altyapı sorunları en az olan, teknik olarak en donanımlı okullar imam hatibe dönüştürülmüştür. Yıllardır çok sayıda devlet okulu ödenek yetersizliği nedeniyle birçok sorunla baş başa bırakılırken, imam hatip okullarının ödenek talepleri anında yerine getirilmiştir. Bugüne kadar özel okullar ve imam hatip okulları konusunda eğitimle ilgili hemen her konuda ayrımcılık yapmayı kendisine görev edinmiş olan MEB, bu konuda da ayrımcı uygulamalarını sürdürmüştür. Türkiye'de hiçbir okul türü diğerlerine göre ayrıcalıklı olmamalı, MEB politika geliştirirken ve bu politikaları uygularken bütün eğitim kurumlarına eşit mesafede yaklaşmalıdır.

ÖĞRENCİLERİN AÇIK LİSEYE YÖNELMESİ SÜRMEKTEDİR

Eğitimde 4+4+4 düzenlemesine geçilmeden önce MEB verilerine göre açık öğretim lisesinde **940 bin** öğrenci bulunuyorken, 4+4+4 sonrasında hızlı bir artış seyri yaşanmış ve 2020/21 eğitim öğretim yılı sonu itibariyle açık ortaokuldaki öğrenci sayısı **222 bin 638**, açık öğretim lisesindeki öğrenci sayısı **1 milyon 254 bin 420'ye** (önceki **1 milyon 361 bin 167**) çıkmıştır. 2020/21 eğitim öğretim yılı sonu itibariyle toplamda **1 milyon 452 bin 331** öğrenci örgün öğretimin dışında yer almakta ve açık öğretimde okumaktadır.

Açık öğretimde okuyan öğrenci sayısındaki artışın temel nedeni temel eğitimden ortaöğretime geçiş sistemi nedeniyle istemediği halde meslek lisesi ya da imam hatip lisesine otomatik kaydı yapılan öğrencilerin bu okullarda okumak yerine açık liseye kayıt yaptırmalarıdır. Özellikle son yıllarda MEB'in öğrencileri imam hatip liselerine yönlendirme girişimleri, açık lisede okuyan öğrenci sayısının ciddi anlamda artmasına neden olmuştur.

TAŞIMALI EĞİTİM UYGULAMALARI ARTARAK DEVAM EDİYOR

MEB, çeşitli nedenlerle okula erişimde sorun yaşayan ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileriyle özel eğitime ihtiyacı olan öğrencileri, belirlenen okullara gününbirlik taşımaktadır. Türkiye'de 24 yıl önce, 1989-1990 eğitim öğretim yılında sadece iki ilde başlayan taşımali eğitim uygulaması, Türkiye'nin çağ atladığı, ekonomik olarak geliştiği iddialarına karşın günümüzde neredeyse bütün illerde uygulanır hale gelmiştir.

MEB'in 1989 yılında sadece **2 ilde, 305** ilköğretim öğrencisiyle başlattığı taşımali eğitimin her geçen yıl kapsamı genişlemiştir. 2020/21 eğitim öğretim yılı sonu itibariyle taşınan ilkokul ve ortaokul öğrenci sayısı toplamda **722 bin 119**'dur. Ortaöğretimde taşınan öğrenci sayısının **450 bin 527** olduğu dikkate alındığında, taşımali eğitimle taşınan öğrenci sayısı toplamda **1 milyon 172 bin 646**'dır.

SONUÇ

Eğitim sisteminde yıllardır yaşanan ve katlanarak artan sorunlar, MEB'in yayımladığı örgün eğitim istatistiklerine çeşitli yönleriyle yansımıştır. Açıklanan resmi veriler, eğitimin içler acısı durumunu gözler önüne sermektedir.

Salgın nedeniyle uygulanan uzaktan öğretim ile ilgili sorunların çözümü için gerekli adımların atılmaması ve eğitim alanında yaşanan yapısal sorunlara kalıcı çözümler üretilmemesi nedeniyle bu yıl da okullar büyük bir belirsizlikle açılmıştır. Eğitime erişimde yaşanan sorunlar başta olmak üzere, eğitimde dayatmacı politikaların sürmesi nedeniyle öğrencilerin ve öğretmenlerin mutsuz olduğu, eğitim sürecinde farklı dil, kimlik ve inançların dışlandığı, eğitimin zaten sorunlu olan niteliğinin daha da kötüleştiği, öğretmenlerin esnek, güvencesiz ve angarya çalışmaya zorlandığı bir eğitim sisteminin başarılı olması mümkün değildir.

Bir ülkede herkesin eşit koşullarda yararlanabileceği bir eğitim hakkından bahsedebilmek için eğitimin fiziksel ve ekonomik yönden de erişilebilir olması gerekir. Eğitime erişim hakkını düzenleyen her türlü ulusal/uluslararası yasa/sözleşme, devletlere bu hakkın ayırım yapılmaksızın sağlanması yükümlülüğünü getirmektedir.

EĞİTİM VE BİLİM EMEKÇİLERİ SENDİKASI

Aziziye Mahallesi Willy Brand Sokak No:13 Çankaya / Ankara

Tel: 0312 439 01 14 (pbx) Faks: 0312 439 01 18

Web: www.egitimsen.org.tr E-mail: bilgi@egitimsen.org.tr